

Baron žiga Zois — reporter

Kakor najvestnejši reporter je Zois zapisoval dogodke med francosko vojno v Ljubljani — Iz pamembne knjige Fr. Kidriča „Zoisova korespondenca 1809-1810“

Nedavno je izšla kot izdaja Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani in kot drugi zvezek zbirke »Korespondence pomembnih Slovencev« Fr. Kidričeva knjiga »Zoisova korespondenca 1809-1810.« Že iz naslova lahko razberemo, da mora knjiga vsebovati marsikaj zanimivega, saj korespondenca izvira iz precej nemirne ter prekratne dobe, ko je Kranjska dobila nove gospodarje. Napoleonske vojne, ki so tedaj razburkale vso Evropo, so dosegle tudi Ljubljano in vrgle iz tira idilično življenje mesta. Kako zelo te tedaj vplivala vojna na vse življenje Ljubljane in dežele, očituje skoraj sleherna vrsta zanimive Zoisove korespondence. Zoisova hiša na Bregu ali na Grabnu, ni bila več mirno pribežališče kulturnih delavcev »preroditeljev«, »manstvenikov ter številnih prijateljev bogatega in visoko izobraženega plemiča, mecena mladih nadarjenih literatov, izpodbunika in pobudnika za delo na domači kulturni njeni; ljubitelj umetnosti in ved, podjetnik, lastnik številnih podjetij v raznih krajih, je preživljal tedaj dneve polnih skrbi in moreče negotovosti. V ospredje zanimanja so stopili dnevni dogodki, »kruta stvarnost«, da je Zois moral iz svojega duhovnega sveta v svet gmočnih skrbi in nemira. Zoisova pisma in zapiski so skrbno zbrani ter reproducirani z vso znanstveno natančnostjo. Zato pa z njimi tudi popravljeno marsikatera vrzel in dosedanjih zgodovinskih delih o dogodkih med francosko vojno v Ljubljani. Besedilo je seveda v izvirnem jeziku, nemško.

Kot pravi reporter...

Menda se ne bomo preveč pregrešili in zamorili nekaterim, če rabimo primer, da je Zois zapisoval dogodke med francosko vojno kot pravi reporter, s pedantsko natančnostjo. Štel je celo strele, tudi ponoči, kakor da ni nikdar spal, in vedno si je zapisal kolikor mogoče tudi čas, ko je počilo. Zgodovinar si ne more želeči boljših virov, če hoče napisati zgodovino tistega časa. V resnici imajo Zoisovi zapiski in pisma posebno zgodovinsko vrednost in z velikim zanimanjem jih čita dandanes tudi laik, ne le zgodovinar.

Okvir Zoisove korespondence

Napoleonske vojne dajejo Zoisovi korespondenci, objavljeni v Kidričevi knjigi, glavni okvir in ozadje. Zato naj najprej navedemo glavne zgodovinske podatke o dogodkih, ki se zrcalijo v Zoisovih zapiskih in ki jih navaja Kidrič v uvodu »Korespondence«. Vojna med Avstrijo in Francijo se je začela aprila 1. 1809. Nadvojvoda Karel je napadel Bavarsko kot zaveznik Napoleona 9. apr. Naslednji dan se je začel vojskovati nadvojvoda Janez kot poveljnik notranje avstrijskih zborov proti Italiji. Nadvojvoda Ferdinand d'Este je pa prestopil meje varšavske vojvodine 15. aprila in 23. istega meseca je zasedel Varšavo. V začetku je kazalo, da bo vojna uspešna, čeprav je Avstrija vojskovala z močnim Napoleonom sama. Kmalu se je pa pokazalo, da so si avstrijski patrioti obetali mnogo preveč. Avstriji so bili že aprila hudo potolčeni na Bavarskem, da so se morali umakniti na Češko in 13. maja so Francozi že zavzeli Dunaj. Oddelki nadvojvoda Janeza so imeli več sreče na južnem bojišču, a so se morali vrniti proti Dunaju zaradi neuspehov Karlove armade. Premagane so bile tudi avstrijske čete, ki so se bojevale pod poveljstvom Chastelerja na Tirolskem. Za oddelki nadvojvoda Janeza je prišel italijanski podkapljev Evgen Beauharnais s svojo armado in 21. maja je bil prisel v Št. Vid nad Celovcem. Drugi oddelki Francozov na južnem bojišču pod poveljstvom generala Macdonalda je tudi naglo prodiral proti severu in 19. maja ob 11.30 je Huardova brigada zasedla Vrhniko, naslednji dan pa tudi že Glince in Sišenski vrh, Kranjski se

je približal od dalmatinske strani še general Auguste-Frédéric-Louis Veisse de Marmont, poznejši guverner Ilirije. Tedaj je imel hrvaški ban Gyulay, poveljnik 9. korpusa armade nadvojvode Janeza, glavni stan v Ljubljani. Prispele so v Ljubljano skozi Gorenjsko 15. maja, ni se mu pa zdelo umestno čakati nasprotnika v mestu in 18. maja je prepustil poveljstvo na Gradu 76-letnemu vpokojenemu generalu Moitellu, ki je bil po rodu Francoz iz Belgije. Gyulay se je umaknil na Dolenjsko in poveljstvo v Ljubljani je prevzel na Moitellovo vpokojeni major Lefebvre, prav tako belgijski Francoz. Ironija usode, da so Francozi branili Ljubljano pred Francozi? Vojaško poveljstvo je 18. maja spravilo vse dragocene stvari na Grad, da bi bile na varnem. Posadka na Gradu ni bila tako slaba, saj je štela 2522 mož. Imel je 57 topov, Grad in Golovec sta pa bila le slabo utrjena, če iz vzamemo samo grajsko poslopje.

Naskok Francozov na Ljubljano

Kako so Francozi zavzeli Ljubljano, nam pripoveduje Zois v svojem dnevniku: 20. maja, Zvečer med 7. in 8. se je slišalo streljanje pri Viču. Nasi Frimontovi huzarji so se umaknili na Dolenjsko. 21. maja, Zjutraj se je priplazila patrolja strelcev (Francozov), 18 mož, v mesto. Eden izmed njih je stal pred mestnimi vrati pri komendi v Nemški ulici. Ob 5. so izstrelili prve tri topovske strele na grajskem stolpu na krdo francoskih strelcev 3 mož in eden je bil ubit. Od kartečnih strelcov sta bila zadeta tudi dva konja. Patrolja je potem odjezdila iz mesta, ne da bi jo obstreljevali z Gradu. Ob 6.30 zopet kartečni strel... Zvonovi so oznanjali binokostni praznik in ljudje so kazali več radovednosti kakor razsodnosti. (Ljubljanci so najbrž večno enaki.) Ob 9. se je sovražnik, pešci in konjenica, povelel za Rožnik in na Gradu so desetkrat ustrelili. Ob 9.30 je prispele francoski častnik s trobentačem na Grad. (Kidrič pripominja, da »Francoz pač ni šel na Grad, ampak je le avstrijskim prednjim stražam na desnem bregu pod Gradom javil, da hoče govoriti z Moitellom, grajskim poveljnikom.«) G. Moitell je odšel na konferenco v Kernovo hišo. (Hiša Seb. Mih. Kehrna, kolektanta vinskega daca je bila v Mestu št. 154, to se pravi na Starem trgu št. 28. Moitell je prispele z Gradu po Rebrji.) Ob 11. se je parlamentarec vrnil. Opoldanske ure so bile mirne po zaslugi predloga na premirje. (Moitell je na francoski predlog za izročitev mesta zabil na premirje do 4. popoldne naslednjega dne. Zapovedal, da so prenehali streljati do 6.) Ob 3. popoldne je prišel zopet odposlanec in stotnik Morak pehotnega polka Simbschen je bil potem od-

poslan. Sovražnik je zahteval predajo mesta in trdnjavo in razpostavil je straže. Ob 5. se je razširila vest, da so se pogajanja za predajo razbila ter da se bodo sovražnosti ob 6. zopet začele... Ob 7. zvečer je počil prvi strel na Gradu. Sledilo je še 10 strelcov... Ob 11. je potikal na Zoisova vrata adjutant generala Macdonalda v spremstvu vojakov in zahteval pijače in živeža. Dalje je napovedal, da se bo Macdonald prihodnji dan nastanil v hiši in zahteval prostora za 12 postelj. (V noči od 21. do 22. maja so torej Francozi prodrli že na levi breg Ljubljane, a avstrijska posadka na desnem bregu se še ni predala.) 22. maja, Zjutraj ob 4. so počili trije strelci na Gradu, ob 6.30 so ustrelili dvakrat, ob 9. do 10. pa šestnajstkrat. Morak, ki je prispele sem kot parlamentarec, se ni mogel več vrniti, ker se je streljanje že začelo. Sovražnik je postavil top pred mestno hišo in v mesto in predmestja okraj Ljubljane je prodrlo več četi... Ob 12.30 je šlo skozi Krakovo vojaško krdo in nanj so ustrelili dvakrat s puško in enkrat s topom z Gradu. Popoldne ob 2. je zopet počilo 11 strelcov, ob 4. do 5. pa šest, doslej skupaj 100 strelcov. Ob 2.30 so se zopet pogajali. V mesto so prodrli grenadirji in tabore kakor »laži« oddelki na vseh ulicah ter kurijo in kuhajo.

Skrbi s prehrano

Razumljivo je, da je zaradi vojne v sami Ljubljani nastala precejšnja zmeda v mestu Ljubljana je bila tedaj sorazmerno malo mesto, moralo je pa sprejeti številno vojaštvo ter ga nahraniti. Častniki so iskali nastanitve v meščanskih in plemiških hi-

šah. Imeli so dober tek, zalogo nekaterih živil so pa bile precej pihle, zlasti, ker je bilo mesto odrezano od dežele. Kmetje med vojno niso upali prihajati v mesto. V pismu z dne 23. maja piše Zois abbeju Janezu Čorniču, ki je bival na Turnu pri Litiji na posestvu Zoisovega brata Jožefu, da so preostali v Ljubljani v dnevih 20., 21. in 22. maja mnogo strahu, dokler se ni 22. popoldne grajska posadka predala. Tako je bil napad Francozov na mesto prepričan z vsemi slabimi posledicami. V zadnjih dveh dneh so ustrelili na Gradu 102-krat s topovi, a na srečo ni bila poškodovana nobena hiša, ker so merili visoko nad strehami na sovražnika na poljih. 22. maja zvečer ob 10. je prispele poveljniki francoskih oddelkov general Macdonald in se nasedel v Zoisovi hiši. Zois toži, da ima s potrebo generalitete velike skrbi, ker v mesto ne prihajajo kmetje, tako da ni perutnine, divjačine, rib, skratka nič. Tudi govedine primanjkuje za vojaštvo, še tem bolj pa telečine. V dnevniku z dne 23. maja je Zois zapisal, da je prispele general Macdonald k njemu z velikim spremstvom ob 10. zvečer, in sicer vsa generaliteta, generalni štab, straže, služniški itd., nad 150 ljudi in vsi so imeli peklenški tek. Kako jim postreči ob tako pozni uri? Od 9. do 10. istega dne je grajska posadka zapustila Grad — toda ne kot prosti vojaki, temveč kot ujetniki. Prosti so bili le trije častniki in general Moitell jim je korakal na čelu ter je prispele ob 11. k poveljniku. O predaji piše Zois 23. maja, da ga je ob 11. obiskal francoski vojaški poveljnik — torej potem, ko je vstal — s svojim adjutantom. Potem je prispele stotnik Morak z Gradu in izjavil, da se grajska posadka predaje. Morak je obojeval z večjo skupino, 40 do 50 častnikov, naker se je vrnil z listino o predaji, ratificirano po Macdonaldu. Zoisova korespondenca vsebuje še toliko zanimivosti, da se bomo morali ob priliki povrniti k nji.

Francoska industrija se seli v Maroko

Lavalova vlada hoče ta razvoj zaježiti, ker je francoskemu gospodarstvu škodljiv

Redko kdaj je prišel položaj Francije dvema kontinentoma tako jasno do izraza kakor zdaj, ko razmere nujno zahtevajo njeno tesnejšo naslonitev na Evropo, na drugi strani pa vodijo kolonialni interesi k razvoju, ki bo imel v doglednem času za njo škodljive posledice. Predsednik vlade Laval je šele zdaj zahteval na sestanku 150predsednikov gospodarskih strokovnih organizacij nove napore za industrijsko koncentracijo in tesnejše sodelovanje francoskega gospodarstva z ostalo Evropo posebno z Nemčijo. Na drugi strani se pa vedno bolj kaže tendenca selitve francoske industrije iz Francije v Severno Afriko. Emisijske banka francoskega Maroka je nedavno v svojem poročilu za lansko leto z zadovoljstvom ugotovila, da industrijalizacija te francoske kolonije naglo napreduje. S podporo francoskih oblasti so se mnoge industrijske panoge močno razvile. Velik napredek se kaže zlasti v industriji alkohola, olja, svile in obuvice. Pa tudi težka industrija je doživela lani velik razmah. V rudarstvu je igrala uporaba fosfata tako veliko vlogo, ker so bile sklenjene kompenzacijske pogodbe z inozemsko, po katerih je omogočena zamenjava fosfatov za industrijske potrebščine. Na temelju kompenzacijskih pogodb se je povečal tudi izvoz mangana, kobalda in polybdena iz francoskega Maroka. Izkoriščenje obeh velikih premogovnikov Dierade in Kenadze se je lahko navzile pomanjkanju delovnih moči povečalo, kar je v prvi vrsti posledica priključitve Kenadskega rudarskega revirja na novo železniško progno, priključeno na

transaharsko. Razvoj industrije v Maroku je pa v mnogih primerih povzročil selitev industrijskih naprav iz Francije v severno Afriko. Poleg tega so se pa preselile iz Francije tudi mnoge strokovne moči. Ta razvoj nasprotuje Lavalovemu pozivu, da mora Francija brezpogojno ohraniti svoje kvalificirano delovstvo za bodočnost, čeprav bi bilo zdaj potrebno zaposliti ga izven njegovega polkisa. Razmere zahtevajo v Franciji prav tako močno koncentracijo delovnih moči kakor je že ima Nemčija, samo s to razliko seveda, da lahko v Franciji sprejmeta večje število delavcev samo še dve panogi narodnega gospodarstva namreč kmetijstvo in tiste industrijske panoge, ki dobivajo narocila iz Nemčije. V teh dveh panogah se morajo osredotočiti delovne moči.

Francosko gospodarstvo stoji pred pomembnimi pregrupacijami, in na pristojnih mestih računajo s tem, da bo omogočila ta racionalizacija tudi večji dotok francoskega delavstva v Nemčijo. Laval je to že upošteval, saj je na zborovanju gospodarskih strokovnjakov izjavil, da je delo brezpogojna dolžnost vsake države, ki hoče zavzeti v novi Evropi svoje mesto. Francija, ki hoče postaviti svojo bodočnost na novo podlago, je vezana na to dolžnost bolj kakor katerakoli druga država. Obenem je Laval napovedal zvišanje mezd v Franciji, da se tudi v tem pogledu zboljša položaj delavstva. Delavske mezde bodo zvišane za 10 do 15%, dočim ostanejo na drugi strani cene nespremenjene, tako da zvišanje mezd ne bo fiktivno.

Rumuniji se obeta dobra sadna letina

Zgraditev modernih sušilnic in hladilnic — Načrtno vodena zmanjšanja trgovina

Dočim je bil ob koncu aprila v Rumuniji položaj glede prispevkov še neugoden, so se zgledi na letošnjo letino pozneje znatno izboljšali. Rumunija je dobila spomladni mnogo traktorjev, da so kmetje lahko obdelali polje. Posebno dobro se je obneslo z zakonom o kmetijski mobilizaciji ustanovljeno poljedelsko orožništvo, ki je nje-

gova naloga dati pobudo za poljska dela na malih kmetijah in nadzorovati jih. Ti ukrepi vlade so našli izpolnitve v pravočasni razdelitvi semenskega žita in preskrbi potrebnih pogonskih snovi za traktorje. Zakasnitev poljskih del je povzročila znatne izpremembe v prvotnem načrtu

glede posevkov. Namesto jare pšenice tri ječmena so morali posejati koruzo in proso. Posebno razveseljivo je pa dejstvo, da je lahko rumunsko kmetijstvo zasejalo letos s stročnicami zlasti s fižolom in grahom skoraj trikrat toliko polja kakor lani. Tudi krompirja so posadili rumunski kmetje letos mnogo več. To je pričetek presusmeritve rumunskega kmetijstva. Posebna pozornost je bila posvečena letos pridelovanju industrijskih rastlin in krme. Ce bo ostalo vreme ugodno lahko računa Rumunija letos z dobro letino. Zasluga za to gre v prvi vrsti rumunskemu kmetu, ki je opravil sicer na 8 do 10 tednov razdeljena pomladna poljska dela navzile težkim razmeram v pičlih šestih tednih.

Tudi na drugih poljih kmetijstva so letos izgledali dobri. Rumunija lahko računa z dobro sadno letino. To prizadevanje vlade spada v okvir nameravane splošne industrializacije. Prav zadnje tedne je dobila Rumunija mnogo strojnih naprav za hladilnice, sušilnice in mlekarne. Te naprave bodo obratovala že letos. Na podlagi dosedanjih cenitve bo pridelala Rumunija letos 2.500 do 3000 vagonov jabolk in hrušk, najmanj toliko sliv in okrog 1000 vagonov češenj. Besarabija bo imela 2000 do 2.500 vagonov jabolk in hrušk ter skoraj enako količino sliv. Kmetijsko ministristvo je naročilo za sušenje sadja tri moderne sušilnice v Nemčiji, v katerih se bo lahko posušilo dnevno 1500 kg sadja ali sočivja. Četrto sušilnico z dnevno kapaciteto 2.400 kg, dobi Sedmograška. Tako bodo lahko vse rumunske sušilnice posušile okrog 7000 kg ali v dveh mesecih sadne sezone nad 400.000 kg. Za hladilne naprave je dalo kmetijsko ministristvo na razpolago 30 milijonov lejev.

V pogledu živinoreje si prizadeva Rumunija zboljšati položaj z uvozom plemenke živine. Za letošnjo volno so bile določene nove cene. To je obrnilo pozornost na velike možnosti v preskrbi rumunske tekstilne industrije s prejo in domačo volno. Vojna silj rumunsko gospodarstvo k načrtni izbiri vseh proizvodnih kapacitet. Tako je bila ustanovljena pod državnim vodstvom in ob udeležbi privatnega kapitala Regia Metalurgica Braila, ki je njena naloga obnoviti obratovanje v državni tovarni orožja v Braili. Predavaino potovanje prof. Fritza Hoffmanna, ki je odkril nemško buno, po Rumuniji kakor tudi ustanovitev urada za gumi, kaže na to, da posveča Rumunija vedno večjo pozornost tudi vprašanju preskrbe z gumijem. Zdj gre prizadevanje vlade za tem, da bi se izkoristila domača kapaciteta v izdelovanju avtomobilskih pnevmatik. Obenem se pa vromčujejo dane možnosti za bodočo proizvodnjo umetnega gumijca.

Nadaljnji korak k rešitvi problema preskrbe je bil storjen z ustanovitvijo centralne urada za uvoz. Njegova naloga je organizirati zunanjo trgovino, tako da bo domača industrija zadostno preskrbljena s sirovinami, polfabrikati in industrijskimi izdelki. Rumunski uvoz se bo dočisto stopnjeval po pomenu uvažnega blaga in potom inozemskih zastopstev bo stopil centralni urad neposredno v stik z zunanji, v poštev prihajajočim tržišču in vrhu nabava potrebne robe. Tako je bo v bodoče rumunska zunanja trgovina vodena po načrtu in država sama bo imela v rokah njeno vodstvo. Najvažnejši del rumunske zunanje trgovine, izmenjava blaga med Nemčijo in Rumunijo, že dolgo ni več v zasebnih rokah. Treba je bilo namreč v skladu z vojno prilagoditi izmenjavo blaga med obema državama sedanjim razmeram. Vsa to zamenjavo zadevajoča vprašanja se obravnavajo na zasedanjih vladnih odborov obeh držav.

Strogi ukrepi proti židom

Med madžarskimi narodnimi poslanci se je obravnavala zadnje čase načrt, po katerem naj bi bilo židom v bodoče prepovedano imeti žensko služnišad izpod 43 let starosti. Vlada je že pristala na ta načrt in tako bo parlament razpravljal o poostitvi zakona o zaščiti rase v tem smislu. Budimpeštanska policija vodi zdaj obširne preiskave proti židom, ki imajo ponarejene krstne liste. Polzevedovanja, ki so se pričela že davno, so namreč pokazala, da imajo židje več tisoč ponarejenih krstnih listov. Osumljene žide so pozvali v skupinah po 200 na policijo, kjer bodo zaslišani.

Po vseh pokopališčih ob Dunavi so poplovili žide brez legitimacij in mnogo so jih pridržali. Zadnje tedne je prispele na Madžarsko s ponarejenimi dokumenti mnogo židov iz Slovaške. Policija je več sto takih židov aretirala. Detektivji so odkrili v židovski sinagogi v Budimpešti centralo za ponarejanje dokumentov. Tam so ponarejali tudi živilske nakaznice. Mnoge slovaške žide je madžarska policija izgnala nazaj na Hrvaško.

Inseriraj v „Slov. Narodu“

D. Du Maurier:

Prva žena

Roman

Zakaj je rekla, upam, da bosta srečna? Bila je ljubezniva in odkritosrčna, zdelo se mi je simpatična; vendar je bila v njenem glasu senčica dvoma, ki me je težila.

»Ko mi je Maksim pisal, da vas je odkril tam v južni Franciji,« je nadaljevala, »držec me pod pazduho,« in da ste zelo mladi in zelo ljubki, priznam, da sem se nekoliko ustrašila. Vsi smo pričakovali, da nam pripelje svetsko mlado dekle, zelo moderno in vse pomazano s pudrom in rdečilom: dekle, kakor jih človek po navadi srečava v onih krajih. Verjemite mi, da sem kar osupnila, ko ste pred kosilom stopili v salon.«

Zasmejala se je in jaz z njo vred. Toda Beatrice ni bila določno povedala, ali ji je ob pogledu name odleglo ali je bila razočarana.

»Uboji Maksim! Strašne čase ima za seboj,« je rekla. »Upajmo, da jih je z vašo pomočjo res pozabil. Toliko je gotovo, da je zdaj ves navdušen za Manderley.«

En del mojega bitja je želel, da bi še naprej ostala pri tem predmetu in mi tako preprosto in neprisljivo se kaj povedala o minulih dneh; toda globoko v moji notranjosti je bilo nekaj, kar ni hotelo ničesar vedeti in ničesar slišati.

»Prav nič podobna si nisva, veste,« je govorila Beatrice; »najina značaja sta drug drugemu povsem nasprotna. Meni lahko čitate vse na obrazu; ali mi je kdo všeč ali ne, ali sem jezna ali zadovoljna. Nikoli ničesar ne skrivam. Maksim je docela drugačen. Zelo miren, zelo udričan. Človek nikoli ne ve, kaj mu roji po čudaški glavi. Jaz izgubim ob najmanjšem povodu vso oblast nad seboj in vzbuhnem, s tem pa je tudi že vse končano. Maksim pa izgubi oblast nad seboj po enkrat ali dvakrat na leto, a tedaj... moj Bog!... tedaj jo izgubi zares. Vendar ne verjamem, da bi se mu z vami kdaj tako zgodilo. Mislim, da morate biti zelo mirna ženska.«

Nasmehnila se je in me ušesnila v komolec, meni pa je vstala pred očmi podoba mirne ženske z gladkim, vedrim čelom in s pletenjem na krilu: slika miru in pokoja... Duša, ki ne pozna ne razburjenj ne mučnih dvomov in neodločnosti; ne tako polna upov, ognja in strahov kakor jaz, ki si venomer grizem nohte, sama ne vedoč, katero pot naj uberm in po kateri zvezdi naj se ravnam.

»Saj niste užaljeni, da vam povem, kaj ne, da ne? Čujte, za svoje lase bi morali kaj storiti,« je Beatrice nadaljevala. »Zakaj se ne daste ondulirati? Takole so malce pregledki; mar ne? Pod klobukom ne morejo biti kajsi lepi na pogled. Zakaj si jih torej ne počestete bolj nazaj, za uhlje?«

»Ubojstvo sem poskusila in počakala, ali ji je prav. Nagnila je glavo in me kritično premerila z očmi. »Ne, ne. Tako se mi zdi še slabše. Preresno je in se vam ne podaja. Ne, samo ondulacije vam je treba,

toliko, da jih malce poživiti. Ta pričeska à la Jeanne d'Arc ali kako jo imenujete, mi ni nikoli ugajala. Kaj pa Maksim pravi? Ali meni, da se vam prilaga?«

»Ne vem. Nikoli ni nič rekel o tem,« sem odgovorila.

»Oh, prav. Morda mu bo všeč. Nikar se ne menite za to, kar jaz pravim. Čujte, ali ste si kupili v Londonu ali Parizu kaj oblek?«

»Ne,« sem odgovorila. »Premalo časa sva imela. Maksimu se je mudilo domov. Razen tega pa zmerom lahko pišem po kataloge.«

»Po tem, kakor ste zdaj oblečeni, vidim, da vam je figo mar, kaj nosite.«

Ozrla sem se po svojem volnenem krilu, kakor bi se opravičevala. »Ni res. Zelo rada imam lepe reči. A do zdaj nisem imela nikoli bogve kaj denarja za obleko.«

»Čudno, da se ni Maksim kak teden dni pomudil v Londonu; lahko bi si bili omislili kaj lepega, da bi deli nase,« je rekla. »To je precej sebično od njega, če naj povem resnico. Kar nič podobno mu ni. Njegov okus za takšne stvari je dokaj izbiren.«

»Res?« sem dejala. »Meni se ni zdel nikoli kdo ve kako izbiren. Mislim, da niti ne vidi, kaj imam na sebi. Najbrže mu ni dosti mar.«

»Oh... Če je tako, se je očitno izpremenil.«

Oddaljila se je od mene in z rokami v žepih poživljala Jasperju, nato pa dvignila glavo in se ozrla na hišo za nama. »Zahodnega krila torej ne uporabljata več,« je menila.

»Ne,« sem odgovorila. »V vzhodnem stanujeva. Vsi prostori so prenovljeni.«

»Tako? Nisem vedela. A zakaj, se vprašujem?«

»Maksim je bil takšnih misli,« sem rekla. »Menda mu je ljubše tako.«

Beatrice ni odgovorila. Poživljala je in gledala proti oknom. »Kako se razumete z gospo Danversovo?« je mahoma vprašala.

Sklonila se je, da bi pobožala Jasperja po glavni in mu pogladila uhlje. »Doselej še nisem imela veliko opravka z njo,« sem odgovorila. »Toda nekoliko me plaši. Nikdar prej nisem videla takšne ženske.«

»Verjamem, da ne,« je vzklilknila Beatrice. Jasper je dvigal k meni svoje velike oči in me nekam užaljeno gledal. Poljubila sem ga na svilnato glavo ter mu položila roko na črni smrček.

»Prav nič se vam je ni treba bati,« je rekla Beatrice. »Vsekako pa ji nikar ne pokazite, kar koli bi se zgodilo. Jaz nisem imela seveda nikoli nič opravka z njo, niti ga ne bi bila marala imeti. Vendar je bila proti meni zmerom jako spoštljiva.«

Še vedno sem božala psa po glavi.

»Se vam je zdelo prijazna?« je vztrajala Beatrice. »Ne. Ne kdo ve kako,« sem odgovorila.

Beatrice je spet začela živžigati, hkratu pa je s stopalom čehljala Jasperju glavo. »Jaz bi si urenila vso stvar tako, da bi imela z njo kar moči malo dotika,« je dejala.

»Kakopak,« sem odgovorila. »V gospodinjstvu je zelo zmožna; meni vobče ni treba posegati vmes.«